

Genealogie van de familie Temminck (Den Haag)
De ene familie Temminck is de andere niet

Dubbelportret Fallée-Temminck

Op zoek naar de voorouders van mijn moeder Alida Temminck (1898-1993), dochter van Victor Temminck (1869-1932) en Aaltje Potasse (1868- 1960), kwam ik er al gauw achter dat er diverse families Temminck waren, naast families met de afwijkende schrijfwijzen Temmink en Temming. Bij de volkstelling van 1947 bleek dat deze families een redelijk aantal personen omvatte.

Deel I: Op zoek naar de herkomst van Anthonie Temminck

Na de invoering van de burgerlijke stand tijdens de Franse tijd in 1811 liggen de schrijfwijzen van de familienamen redelijk vast. Vóór de invoering van de burgerlijke stand werden verschillende schrijfwijzen aardig door elkaar gebruikt, zelfs bij één persoon. Ook in het onderzoek naar mijn familie Temminck blijken bovengenoemde naamsvarianten regelmatig voor te komen, zelfs tot de naam Temme toe bij een vroege generatie.

Onderzoek naar de oorsprong van de naam Temming, Temmink, Temminck

Betreffende het achtervoegsel -ing of -ink vermeldt het Meertens Instituut op zijn website¹ dat dit achtervoegsel aanvankelijk een patronymische functie had: Temmink betekende dan behorende tot de familie van Temme(n). Namen met -ing of -ink waren vooral in het oosten van het land overgegaan op de woonplaatsen, op de erven of boerderijen van de betreffende families. Latere bewoners ontleenden hun achternaam aan deze woonplaatsen. Hoewel de meeste van deze namen oorspronkelijk een roepnaam bevatten, wordt dit type naam om de latere lokaliserende functie tot de adresnamen gerekend. De naam Temme(n) is afgeleid van de voornaam Dimme, een verkorting van een tweestammige Germaanse naam beginnende met Diet (volk), waarvan het tweede lid met m- begon (oorspronkelijk waarschijnlijk Dietmar). In het Fries is Temme een veel voorkomende voornaam.² Het is dus niet verwonderlijk dat bij de volkstelling van 1947 in Friesland en in de kop van Noord-Holland (West-Friesland) in totaal 54 personen de familienaam Temming dragen en in Overijssel vier personen; de namen Temmink en Temminck komen in Overijssel bij respectievelijk 341 en 70 personen voor en in Gelderland bij respectievelijk 70 en 67 personen.

Citerend uit een artikel uit 1970, vermeldt de website van het Meertens Instituut nog het volgende: "Het bekende en uitermate sprekende verspreidingspatroon van de familienamen op -ink in Oost-Nederland zal zeker in de aangrenzende Duitse gebieden nog wel zijn voortzetting vinden, maar daar op een zoveel lager niveau, dat de vermoedelijke historische eenheid nauwelijks herkenbaar zal zijn."³

Onduidelijk is voor mij wat met een "zoveel lager niveau" wordt bedoeld, maar de opmerking dat de historische eenheid nauwelijks herkenbaar zou zijn lijkt mij absurd. In Duitsland werd in 2002 aan de hand van telefoonaansluitingen het aantal personen geteld met de familienamen Demming, Temming, Temmink en Temminghoff: respectievelijk 214, 180, 18 en 98 personen, niet eens zo veel verschillend met de volkstelling van 1947 in Nederland. In Duitsland werd meer dan 50% geteld in het district Borken, tegen de Nederlandse grens met Overijssel en Gelderland, de rest in andere districten in de deelstaat Noordrijn-Westfalen en nog verder weg in het noorden en het zuiden van het grensgebied.⁴

Johan Winkler schreef reeds aan het einde van de 19e eeuw

dat "de geslachtsnaam Temminck gevormd is van den mansvóórnaam Temme (Tammo) en bepaaldelijk eigen aan de zuiver Saksische gouen van Overijssel en Gelderland"⁵ We kunnen deze uitspraak dus ook van toepassing verklaren op het Duitse grensgebied met Nederland.

Verder op zoek naar families Temmink in Duitsland kreeg ik de verhandeling "Die Höfe des Münsterlandes und ihre grundherlichen Verhältnisse" van Bernhard Feldmann onder ogen.⁶ In deze lijvige uitgave (omvang 582 pagina's) wordt geprobeerd het grondbezit en grondgebruik in de 17e en de 18e eeuw in de Heerlijkheden van het voormalige aartsbisdom Münster in gestandaardiseerde overzichten samen te vatten. Als basis diende de huisregisters die tussen 1660 en 1680 ambtelijk waren opgesteld en andere overzichten aanwezig in het Staatsarchiv Münster.

Het Aartsbisdom Münsterland was toentertijd verdeeld in Amten (eenheden van regionaal bestuur), die weer waren onderverdeeld in kerspels (ook parochies genaamd) als politieke, bestuurlijke en religieuze centra, vergelijkbaar met onze gemeenten "oude stijl". Uit het onderzoek blijkt dat er in de jaren omstreeks 1680 veel verwijzingen zijn naar families met de naam Temming; daarvan in het Amt Ahaus de meeste. Een bijzondere structuur binnen de kerspel was de boerschap ("Bauerschaft"), elk bestaande uit een aantal bij elkaar gelegen boerderijen met een zekere mate van zelfbeschikking.⁷ Een soort gilden op agrarisch gebied, die pas halverwege de 20e eeuw zijn opgeheven. Deze boerschappen zijn uitgegroeid tot grotere dorpen; zij zijn ook terug te vinden op de atlas, zoals de voormalige boerschap Temming in het Amt Horstmar. De boerderijen binnen een boerschap werden aangeduid met de naam van de gebruiker of bewoner. Hier komt de eerder omschreven uitgang -ing/ink om de hoek kijken. Bij de oorspronkelijke in cultuur gebrachte gronden kregen de vestigingsplaatsen naar Germaans gebruik tweedelige benamingen, bestaande uit een persoonsnaam gekoppeld aan de uitgang -ing.⁸ Door verscherping van de klank wijzigde de uitgang -ing zich in het Saksische gebied in -ink,⁹ later ook met -c of -ck geschreven. De naamsvorm Temmin(c)k is dan ook terug te vinden in Overijssel en in Gelderland met het aangrenzende Duitse grensgebied rond Ahaus. In de genoemde verhandeling wordt regelmatig de naam Temme(n) als voornaam vermeld, maar ook als familienaam. Deze familienaam is vermoedelijk jonger dan Temming en kan van iedere andere familie afkomstig zijn; daarom heb ik dit niet verder onderzocht.

Het Aartsbisdom omvatte toentertijd ook de heerlijkheid Borculo-Lichtenvoorde; de grens nabij Vreden liep rond het jaar 1550 meer naar het westen dan de huidige grens. Globaal was de noordelijke begrenzing de huidige grens Gelderland-Overijssel tot aan Lochem, waar de grens stroomopwaarts de rivier Berkel en de zijrivier Slinge volgde tot waar

de Slinge naar het oosten afbuigt. De grens zette zich door in zuidelijke richting, afbuigend tot onder Lichtenvoorde waarna de grens in noordelijke richting nabij de vestingstad Groenlo aansloot op de huidige Duits-Nederlandse grens; zie de schets op de volgende pagina.¹⁰

Topografisch gezien liggen de grote hanzesteden Zutphen en Deventer hier niet ver vandaan. In 1627 veroverde prins Frederik Hendrik van Oranje (de Stedendwinger) de vestingstad Groenlo en kwam dit gebied onder het gezag van de Republiek der Verenigde Provinciën. In 1665 heroverde de Bisschop van Münster dit gebied weer, maar niet voor lang. In het rampjaar 1672 kwam na de verovering van Borculo deze streek wederom tijdelijk in zijn bezit. In 1674 werd het gebied definitief aan de provincie Gelderland toegevoegd.

Eerdere vermeldingen van de naam Temmink

Voor de diverse families Temming, Temmink en Temminck in Nederland was er op 15 november 1980 een familiereünie georganiseerd op de toenmalige Flevohof te Biddinghuizen, thans het amusementspark Walibi World. Van deze bijeenkomst is een samenvatting opgesteld, waarin een aantal genealogische reeksen is opgenomen, te weten vijf kleinere stamreeksen¹¹ en twee genealogieën die rond 1600 aanvangen: Temminck-Vreden en Temminck-Zutphen. De genealogie Temminck-Vreden duid ik liever aan als Temminck-Deventer aangezien Deventer de basis was van dit geslacht; dit geeft ook een betere herkenbaarheid tegenover het geslacht Temminck-Zutphen, dat mogelijk ook uit Vreden afkomstig was. In de genoemde genealogie Temminck-Zutphen zijn de voorouders van mijn grootvader Victor Temminck vermeld; dat was het startpunt van mijn onderzoek.

In de samenvatting van de familiereünie is ook een aantal artikelen van algemene aard opgenomen. Een van deze artikelen behelst de oudste vermeldingen van de naam Temmink. Hieraan zijn de volgende opmerkingen ontleend (helaas zijn de bronnen niet exact aangegeven):

- De oudste vermelding komt voor in een publikatie van jonkheer Van Coeverden; daarin is sprake van een register dat in 1188 is opgemaakt van de eigendommen van de heren van Diepenheim. Deze eigendommen waren gelegen in of om Diepenheim (Overijssel). In dit register is o.a. het erf Temminck genoemd, met grote waarschijnlijkheid genoemd naar de oorspronkelijke familie die er in 1188 woonde.
- In een akte van 1323 wordt Gotswinus Temmync vermeld als getuige aangaande de hoeve Wascikinc in de omgeving van Groenlo, in het boerschap Vragender bij Lichtenvoorde.
- In een regest uit 1466 van het Hoogadelijk Stift te Anholt krijgen diverse families te Vreden, waaronder Engelbert Temminck met zijn vrouw, opdracht van het Stift om huizen en gebouwen welke zij betrokken of gebouwd hebben, te verlaten en af te breken met oplegging van de strengste straffen.
- In 1490 wordt te Vreden een Jacob Temync vermeld in een akte welke berust in het Rijksarchief te Arnhem.

Berkelland: grensverloop bij Vreden omstreeks 1550 en tegenwoordig (---)

Verder wordt nog opgemerkt dat onderzoek in het archief van Vreden in hoge mate belemmerd wordt doordat een belangrijk deel daarvan in de loop der eeuwen verloren is gegaan. Onder andere het archief van het Stadsbestuur heeft veel geleden. Zo vond in 1324 een eerste grote stadsbrand plaats en daarna nogmaals in 1811 en 1857. Wat hierna nog aan archiefmateriaal bleef bestaan heeft veel te lijden gehad door de verwoesting van Vreden in de tweede wereldoorlog.¹²

Samengevat kan worden dat er twee streken zijn waar de naam Temming zijn oorsprong vond, namelijk de Friese kuststreek en de huidige Duits-Nederlandse grensstreek. Uit de 12^e eeuw stamt de eerder genoemde, oudste vermelding van een Temmink uit het laatstgenoemde, Saksische gebied. Verder moet bedacht worden dat veel betrokkenen bij een hofstede met de naam daarvan werden aangeduid, die later als familienaam is gaan functioneren. Het hoeft dus zeker niet zo te zijn dat alle nu voorkomende families Temming en Temmin(c)k onderling verwant zijn.

Geslacht Temminck-Deventer

Onder de naam Temminck-Vreden is in het verslag van de Flevohof-reünie een uitgebreide genealogie van Peter Temminck (omstreeks 1560 te Deventer overleden) opgenomen.¹³ Onderzoek in de uitgebreide, genealogische literatuur leverde veel gegevens op over het geslacht Temminck-Deventer, maar verder geen enkel gegeven over de andere genoemde families. Op het internet is inmiddels een groot aantal pagina's met betrekking tot de familienaam Temmink te vinden, maar ook die blijken niet van belang te zijn voor mijn onderzoek naar de familie Temminck-Zutphen.

Onderzoek in de dossiers Temmink in het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag leverde eveneens geen nieuwe informatie op betreffende de familie Temminck-Zutphen. Het enige dat interessant kan zijn is de volgende aantekening uit 1912 van D.G. van Epen (overigens zonder bronvermelding) over een Thonis Temminck; dit is mogelijk van belang omdat de oudst bekende voorvader van mijn moeder Anthonie Temminck heette: "Thonis Temminck, linnenwever van Vreden, wordt in 1540

poorter van Deventer.¹⁴ Hij overleed vóór 27 April 1555 en was gehuwd met Gertken, dochter van Gerbrich, die haren man overleefde. Zij verkochten 21 April 1552 hun huis in de Walstraat.¹⁵ Hun zoon was Peter Temminck, wijnkoper te Deventer, overleden tusschen 1553 en 1560, gehuwd met Fenne. Uit dit huwelijk zijn een zoon (Engelbert) en twee dochters bekend. Het betreffende document heeft waarschijnlijk als "onderlegger" gediend voor het hoofdstuk over Temminck in het Nederland's Patriciaat, 5e jaargang (1914), met Thonis Temminck als stamvader.

Echter: bij recent onderzoek bleek dat de genoemde Pieter Temminck, Bergenvaarder uit Vreden, al in 1516 het burgerschap van Deventer kocht.¹⁶ Het is daarom niet waarschijnlijk dat Pieter Temminck de zoon was van Thonis Temminck zoals aangegeven in het Nederland's Patriciaat.¹⁷ De naam Thonis/Anthonie komt overigens ook niet voor bij de directe nakomelingen van Pieter Temminck. De conclusie is dat er géén aantoonbare relatie bestaat tussen de familie Temminck-Deventer en de familie Temminck waartoe mijn moeder behoorde.

Geslacht Temminck-Zutphen

In het verslag van de Flevohof-reünie begint de genealogie Temminck-Zutphen met Teunis Temminck, die omstreeks 1650 in Almelo moet hebben gewoond. Zijn antecedent volgt uit de inschrijving op 15 mei 1652 in het trouwboek van Zutphen van het huwelijk van Herman Temminck als zoon van Tonnis Temminck "tot Almelo". In de archieven zijn echter geen relevante gegevens aanwezig.¹⁸

Hier kan sprake zijn van een verschrijving in het trouwboek van Zutphen, waarbij Ammelo in Duitsland (nabij Vreden) verhaspeld is tot Almelo. Op grond van naamgeving, beroep en mogelijke afkomst (uit de omgeving van Vreden) zou er dan een familierelatie kunnen bestaan tussen Thonnis Temminck, linnenwever uit Vreden, die in 1540 poorter werd van Deventer, en Tonnis Temminck tot Almelo, wiens zoon Herman in 1653 ook wever was. Dat Herman Temminck uit Vreden afkomstig was (zoals wordt gesteld in het verslag van de Flevohof-reunie) heb ik echter niet kunnen vaststellen.

Herman Temminck huwde in Zutphen met Aeltgen Boonen; er werden daar vijf zonen en een dochter Engele van hen gedoopt, waaronder Tonnis op 21 januari 1657 en een Johan op 22 januari 1661. Herman Temminck zou daarmee de Nederlandse stamvader van het geslacht Temminck-Zutphen kunnen zijn, als zijn zoon Tonnis dezelfde zou zijn als de Anthonie Temminck die op 24 december 1679 in Den Haag trouwde als jongeman van Zutphen.

Maar er zijn een tweetal breekpunten:

- In een protocol dd. 20 september 1667 van de Weeskamer te Zutphen wordt Johan Temminck, oud 6 jaar, genoemd. Deze Johan is de enige van de kinderen die genoemd wordt in de protocollen of andere bronnen van de Weeskamer. Dat zou dan inhouden dat de overige kinderen van zijn ouders voor die datum al waren overleden. Volgens een protocol van veel

latere datum komt deze Johan, getrouwd binnen Amsterdam, op 25 september 1696 zijn erfdeel verrekenen, in aanwezigheid van zijn stiefvader en zijn moeder. Er is dan evenmin sprake van een zuster en andere broers. Zij komen ook niet eerder of later voor in andere akten in Zutphen.

- Anthonie Temminck huwde als jongeman van Zutphen in 1679 in Den Haag met Beatrix van den Bergh; zij kregen zes kinderen, waarvan geen naar hun (veronderstelde) grootouders Herman en Aeltgen uit Zutphen is vernoemd.

Gezien deze punten neem ik niet aan dat Herman Temminck de Nederlandse stamvader is van het geslacht Temminck-Zutphen en voer ik Anthonie Temminck op als vaststaande stamvader van dit geslacht.

Onder de naam Anthonie Temminck heb ik in het Regionaal Archief Zutphen geen gegevens gevonden, noch in het doopregister van omstreeks 1655, noch in andere akten. Het enige wat in de buurt komt is de doop in Zutphen op 22 februari 1650 van Tonnis, met als ouders Dirck Jansen en Greete Jans. De roepnamen van deze ouders komen terug in de kinderen Dirck en Margareta van Anthonie Temminck en zijn vrouw Beatrix van den Bergh, maar daarvan zijn helaas geen doopgegevens bekend. Deze kinderen worden later wel regelmatig genoemd als doopgetuigen bij hun broers en zusters.

Gedachten over de herkomst van Anthonie Temminck

Bij zijn ondertrouw op 24 december 1679 in Den Haag met Beatrix van den Bergh wordt Anthonij Temminck aangeduid als jongeman van Zutphen, soldaat "onder de comp. garde van sijn Hoogst. geleit wordende bij d'heer Cap. Schimmelpenningh van Oije".¹⁹ In een akte uit 1699 wordt hij genoemd als sergeant "onder het Regiment Garde Dragonders van zijne Koninklijke Majesteit van Groot Brittannië".²⁰ Dit regiment was in het rampjaar 1672 opgericht door hertog Frederik Casimir van Coerland tot Lijfland en Semigallië²¹ en staat bekend als het Regiment Dragonders Coerland. In de maand juli van dat jaar was prins Willem III van Oranje, onder druk van de komende oorlog met Frankrijk, Engeland en het Bisdom Münster, benoemd tot opperbevelhebber van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Hij moest het leger op oorlogsterkte brengen, waartoe ook het Regiment Dragonders Coerland werd opgericht en door de Staten van Holland ingehuurd. Het regiment zal toen voornamelijk bestaan hebben uit militairen uit de gebieden langs de Oostzee. Pas in januari 1673 kwam het regiment via de Oostzee vanuit Coerland in Amsterdam aan om daarna ingezet te worden tegen de Fransen. In 1676 eiste prins Willem III een eigen regiment op; toen werd dit regiment door de Staten-Generaal overgenomen, met als officiële naam Regiment Garde Dragonders. Daarna zal de werving van personeel voornamelijk in de Republiek hebben plaatsgevonden.

De dragonders behoorden tot de cavalerie en waren lichtbewapend, waardoor zij op het slagveld zeer bewegelijk waren. Gebruikelijk was daarom dat op het boerenland soldaten werden geworven die ervaring hadden in het omgaan met paar-

den.²² Anthonie Temminck hoeft als dragonder dan ook niet in de stad Zutphen aangeworven te zijn, maar eerder uit de streek rond de stad.

Ook de genoemde compagniescommandant Schimmelpenninck van Oye moet (gezien zijn zeer waarschijnlijke afstamming²³) afkomstig zijn uit het kwartier van Zutphen. Als compagniescommandant was hij als eerste verantwoordelijk voor het aanstellen van de manschappen in zijn compagnie²⁴ en hij zal zich ongetwijfeld ook met de werving van streekgenoten hebben ingelaten.

Na de verovering in 1627 door prins Frederik Hendrik van de heerlijkheid Borculo en de vestingstad Groenlo kreeg ook in dit gebied de Nederduits Gereformeerde kerk de status van bevoorrechte kerk. Het merendeel van de bevolking bleef echter het rooms-katholieke geloof aanhangen, zoals zich dat ook

eerder in de grensgebieden van Overijssel en elders in oostelijk Gelderland had voorgedaan. In de steden kreeg de Gereformeerde kerk echter wel de overhand, mede door de privilege's die voortkwamen uit het lidmaatschap van deze kerk, o.a. bij bestuursbenoeringen in kerk en stad en het lidmaatschap van de gilden. Overigens was het katholiek-zijn in Zutphen kennelijk geen belemmering voor het toekennen van het burgerschap. In de lidmaatboeken blijkt dat uit een aantal belijdingen van oudere en reeds getrouwde personen, ongetwijfeld van katholieke huize en na verkrijging van het burgerschap.

Opmerkelijk is dat ook twee dochters uit het huwelijk van Anthonij Temminck met Beatrix van den Bergh hun belijdenissen des geloofs pas geruime tijd na hun huwelijken hebben afgelegd. Hieruit zou afgeleid kunnen worden dat ook Anthonij Temminck en zijn vrouw een katholieke achtergrond hadden.

Deel II:

Genealogie van Anthony Temminck, begraven in Den Haag 28-10-1704

Uit redactionele overwegingen is de omvang van de genealogie beperkt tot en met de vijfde generatie (met kinderen). De genealogie omvat daarmee globaal de periode tot aan het einde van de 19^e eeuw.

De zesde generatie (met kinderen) is op mijn website www.vicpoolen.nl in het hoofdstuk Publicaties op te vragen. Het overlijden van de kinderen van de zesde generatie is over het algemeen nog geen 50 jaar geleden. Indachtig de privacy-richtlijnen voor publicaties van personen is daarom geen zevende generatie opgevoerd.

In de genealogie gebruik ik voor familienamen de huidige schrijfwijzen. In de opmerkingen gebruik ik de schrijfwijzen van voor- en achternamen zoals die in de geciteerde of omschreven akten voorkomen.

Genealogie

1. Anthony Temminck, van Zutphen, sergeant, begraven Den Haag 28 oktober 1704 (pro deo), ondertrouw Den Haag 24 december 1679 met Beatrix van den Bergh, geboren Den Haag, begraven Den Haag 9 november 1734 (pro deo).

Uit het ondertrouwregister van den Haag: 24 december 1679: "Anthonij Temminck jongem. van Zutphen, soldaat onder de comp. garde van sijn Hoogst. geleit wordende bij d'heer Cap. Schimmelpenninck van Oije (vermoedelijk ritmeester Adriaan Schimmelpenninck van Zutphen), ende Beatris van de Berg jonged. geboortig alhier".

In een akte van 2 juli 1682 wordt Antoni Temminck als getuige vermeld; hij was mede-ondertekenaar van die akte.²⁵ Anthonie Temminck was in 1699 sergeant onder het Regiment Garde Dragoniers van zijne Koninklijke Majesteit van Groot Brittanië.²⁶ De koning-stadhouder Willem III was van 1676 tot 1702 kapitein generaal van dit regiment, in welke periode Anthonie Temminck mogelijk in een tweetal

veldslagen (Mont-Cassel 1677 en Steenkerke 1692) tegen de Fransen heeft gevochten. In 1690 zal hij ook betrokken geweest zijn bij de slag bij de rivier de Boyne te Ierland, waar prins Willem III van Oranje zijn katholieke schoonvader koning Jacobus II van Engeland versloeg en daarmee koning van Engeland werd - een gebeurtenis die nog jaarlijks met de Oranjetochten in Noord-Ierland wordt herdacht. Als laatste militaire aktie zou Anthonie Temminck ook nog de belegering van de vestingstad Limburg (in het huidige België net ten zuiden van de grens met de Nederlandse provincie Limburg) in 1703 hebben kunnen meegeen.²⁷

Uit het huwelijk van Anthonie Temminck en Beatrix van den Bergh:

1. Johannes Temminck, gedoopt Den Haag 18 december 1680 (Groote Kerk, getuigen Peter Joost van Aecker en Madaleentje van den Backer), overleden. Den Haag voor 1688.
2. Maria Temminck, gedoopt Den Haag 28 juli 1683 (Groote Kerk, getuigen Frans Montebroek en Elisabeth van den Backer), begraven Den Haag 20 november 1765 (pro deo, overleden aan een beroerte); trouwt Loosduinen 4 september 1718 (Loosduinsche Kerk, pro deo) met Aalbertus Schoordijck, gedoopt Den Haag 27 februari 1687 (Kloosterkerk, getuigen Dorothea Hetley en Jannetje van der Braak), overleden na 1723 (op 21 februari 1723 is de doop van hun laatst bekende kind Beatrix), zoon van Gerrit Schoordijck en Albertina Snevens.
3. Elsje/Elizabeth Temminck, gedoopt Den Haag 13 januari 1686 (Groote Kerk, getuige Lodewijk Zehedes), begraven Den Haag 23 oktober 1766 (3e klasse à 6 gulden, overleden aan verval van krachten); ondertrouw Den Haag 18 juli 1706 met Pierre Gosse, geboren Sedan (F),

Antoni Temminck

Handtekening van Antoni Teminck

boekhandelaar, overleden Genève (CH) vóór 1756. Pierre Gosse was als vluchteling naar de Republiek gekomen. Hij en zijn vrouw Elizabeth Temminck woonden aan de Spui in Den Haag toen zij als Elsje Temming tien jaar na hun huwelijk in 1716 haar belijdenis aflegde.²⁸ Zij kregen minstens negen kinderen; zes daarvan trouwden met een boekverkoper of werden zelf boekverkoper. Zijn dochter Maria Catharina (1708-1770) trouwde met Isaac Beauregard, boekverkoper te Den Haag; Magdalena (1710-?) met Antoine Coutelier, boekverkoper te Parijs. De oudste zoon, Henri Albert (1712-1780), werd boekhandelaar in Genève; de derde dochter Catharina (1714-1805) trouwde met Haagse boekverkoper Nicolaas van Daalen, en de jongste zoon Jean (1727-1805) werd eveneens boekverkoper in Genève, in de winkel van zijn broer. Met name de tweede zoon, Pierre junior (1718-1794), die zijn vader in Den Haag opvolgde, plukte vermoedelijk de vruchten van dit netwerk.

In de achttiende eeuw was de familie Gosse daardoor een van de belangrijkste boekhandelsfamilies in Den Haag geworden en wisten Pierre Gosse sr. en jr. zich belangrijke posities te verwerven. De laatste gaf (na een overname in 1770) ook de 's-Gravenhaagse Courant uit;²⁹ hij slaagde er zelfs in boekverkoper van het hof van Willem V te worden. Door samenwerking met een aantal andere boekverkopers in compagniën met speculatieve verkoop-praktijken spatte deze windhandel in 1744 uiteen.³⁰ Pierre Gosse sr. had zijn huis en fonds al overgedragen aan zijn zoon, maar had de financiële steun nodig van zijn familie in Parijs en Genève, en van zijn enige schoonzoon die niet in het boekenvak zat, de Haagse arts Jean Christoffel Rieger (afkomstig uit Pruisen), gehuwd met zijn dochter Johanna (1716-1744). Voordat de schuldeisers op zijn stoep stonden vertrok hij zonder zijn gezin naar Genève, waar hij in 1755 overleed. Zijn vrouw en kinderen, 'haastten ... zich als erfgenamen den boedel "zonder reserve" te repudieeren' (te verwerpen).³¹

4. Johannes Temminck, gedoopt Den Haag 25 april 1688, volgt IIa.
5. Margareta Temminck, geboren Den Haag, overleden Den Haag 15 april 1732; trouwt Den Haag 10 januari 1712 (Groote Kerk) met Hermanus Smits, gedoopt (luthers) Den Haag 16 februari 1687 (getuigen Harmanus Krijger en Clara Brons), boek- en plaatdrukker, begraven Den Haag 30 september 1749 (pro deo), zoon van Willem Smits en Catharina Crois.
Margareta Temminck en haar man Hermanus Smits woonden in het Hofje van Nieuwkoop in Den Haag, toen

zij zes jaren na hun huwelijk in 1718 haar belijdenis des geloofs aflegde.³²

6. Dirck Temminck, geboren Den Haag, volgt IIb.

IIa. Johannes Temminck (zoon van I), gedoopt Den Haag 25 april 1688 (Groote Kerk, getuigen Frans Montebroeck en Janneke Reinouts), soldaat, overleden tussen 1717 en 1724; trouwt Den Haag 6 januari 1704 (Groote Kerk) met Dorothea Kleijns, gedoopt Den Haag 6 oktober 1676 (Nieuwe Kerk, getuigen Dirk en Maria Kleijns en Aleida van Raat), overleden na 1728, dochter van Carel Klijens en Catharina van der Kastele. Uit het ondertrouwregister van Den Haag: "23-12-1703 Johannes Temmingh j.m. soldaet onder de comp. garde geleijt wordende bij de heer Capt. Baquiets met Theodora Cleijns beiden geb. ende woonagtigh alhier." (In de marge: G. 6 Jan) Vermoedelijk diende Johannes Temminck ook in het Regiment Garde Dragonders. Het was niet ongebruikelijk dat de zoons ook in dienst traden bij het legeronderdeel waarin hun vaders actief waren.

Dorothea Kleijns, weduwe van Johannes Temminck, hertrouwt Den Haag 6 augustus 1724 (Hoogduitse kerk) met Willem Bredenhaeck, begraven 2 november 1725 (pro deo), weduwnaar van Johanna Wisman.

Uit het ondertrouwregister van Den Haag: "De bruidegom bewijst van zijn twee kinderen". Hieruit wordt afgeleid dat er in 1724 geen in leven zijnde kinderen meer zijn uit het huwelijk van Johannes Temminck en Dorothea Kleijns.

Dorothea Kleijns, weduwe van Johannes Temme, hertrouwt Den Haag 1 februari 1728 met Hendrik Wernout, geboren te Gorinchem, soldaat onder de gardes van d'heer Luitenant Collonel Kretchnar.³³

Uit het huwelijk van Johannes Temminck en Dorothea Kleijns:

1. Anthonia Temminck, gedoopt Den Haag 8 oktober 1704 (Groote Kerk, getuigen Karel Kleijns en Beatrix van den Berg), begraven Den Haag 18 oktober 1704 (pro deo).
2. Johanna Katrina Temminck, gedoopt Den Haag 25 september 1707 (Nieuwe Kerk, getuigen Johannes van der Meer en Katrina Kleijns; familienaam geschreven als Temmijn), overleden vóór 1724.
3. Hermyna Temminck, gedoopt Den Haag 27 juli 1714 (Kloosterkerk, getuigen Hermanus Smids en Margareta Temmik), begraven Den Haag 18 juli 1717 (pro deo).
4. Cornelia Johanna Temminck, gedoopt Den Haag 19 mei 1717 (Groote Kerk, getuigen Dirck Temminck en Cornelia van der Klos), begraven Den Haag 8 mei 1720 (pro deo).

IIb. Dirck Temminck (zoon van I), geboren Den Haag (vermoedelijk), overleden Den Haag tussen 1726 en 1728; trouwt Loosduinen 5 mei 1720 (Loosduinsche Kerk) met Jacoba Lena Woenenberg, geboren Den Haag, begraven Rotterdam 30 augustus 1760 (St. Janskerkhof, "wed. Dirk Temminck wonende Goudsesingel over Frankestraat, meerj.k.: 2; IJ.K.H. 3 gulden"), weduwe van Jacob van Aerden, dochter van Sara van Bulderen.

In het ondertrouwregister van Den Haag zijn Dirck Temminck en Jacoba Lena Woenenberg vermeld als "Dirck Temme j.m. en Jacoba Woelenberg j.d., beide geb. en won. alhier". In haar testament van 11 november 1726 vermaakt Sara van Bulderen (weduwe van Pieter Corpershoek) goederen aan "de oudste dochter Maria van haar dochter Jacoba Lena Woenenberg, geprocreeert bij Jacob van Aerden".³⁴ Hieruit is afgeleid dat Dirck Temminck nog in leven was.

Als weduwe van Dirck Temminck deed Jacoba Woenenberg, wonende Warande in Den Haag, in 1728 belijdenis bij de Nederduitse Gemeente te Den Haag.³⁵

Jacobina Lena Woenenbergh hertrouwde 16 november 1732 in de Hoogduitsche kerk te Den Haag met Johannes Logger, sergeant in het regiment Grisons in de compagnie van d'heer Overste Lijutenant [Jean Pierre] Enderly; daarbij wordt zij genoemd als weduwe van wijlen Dirck Temmingh, beide wonende alhier. Bij haar trouwinschrijving staat aangetekend: "de bruijt bewijst aan ijder van haar twee kinderen" (i.c. Maria van Aerden en Anthony Temminck).

Het regiment Grisons (frans voor Graubünden) was een Zwitsers regiment met voor de ene helft soldaten uit de kanton Graubünden en voor de andere helft uit de overige, voornamelijk protestantse kantons. Van 1731 tot 1737 lag het regiment in garnizoen te Den Haag.³⁶ Gezien zijn huwelijk met Jacoba Lena Woenenberg in 1732 in de Hoogduitsche kerk zal Johannes Logger ongetwijfeld uit Zwitserland afkomstig zijn.

Waarschijnlijk verbleef Jacoba Lena Woenenberg tijdens haar overlijden bij haar dochter Maria van Aarden, die te Rotterdam woonde aan de Goudsesingel bij de Jodenlaan en gehuwd was met Kasper Knor.

Uit het huwelijk van Dirck Temminck en Jacoba Lena Woenenberg:

1. Antoni Temminck, gedoopt Den Haag 2 november 1721 (Nieuwe Kerk, getuigen Hermanus Smits en Margaretha Temminck), begraven Den Haag 29 december 1721 (pro deo).
2. Anthony Temminck, gedoopt Den Haag 4 augustus 1723, volgt III.

III. Anthony Temminck (zoon van IIb), gedoopt Den Haag 4 augustus 1723 (Hoogduitsche Kerk), eerste onderclerque, begraven Den Haag 1 september 1801 (in de Kloosterkerk, 3^e klasse, 3 gulden, overleden aan verval van krachten); trouwt

Den Haag 9 maart 1749 (Scheveningsche kerk) met Gerarda Alida van der Linden, geboren Nijmegen (vermoedelijk), overleden Den Haag (vermoedelijk) na 1796.

Anthonij Temminck woonde aan de Kneuterdijk in Den Haag, bij juffrouw Hop, toen hij in 1742 zijn belijdenis deed.³⁷

In een "Lijst der Clercquen behorende tot de Nationale Cancelarij" wordt A. Temminck als eerste vermeld (zijnde de oudste sinds 1750) in de groep van onderclercquen. De lijst is ongedateerd maar gezien de jaarvermelding (1795) bij de jongste clerq vermoedelijk uit het eerste jaar van de Bataafse Republiek (1795-1806). Bij een aantal cler-

quen is een aantekening geplaatst dat zij patriot zijn, maar niet bij Anthony Temminck.³⁸

Hoewel geen bron kon worden achterhaald van de volgende notitie, is zij wel de moeite van het vermelden waard:

- Anthony Temminck is in 1747 de eerste geweest die bij de benoeming van prins Willem IV van Oranje als stadhouder een oranje cocarde opzette en daarmee in Den Haag rondliep.

- Hij wordt genoemd als roervink (opruier) en meede-aanlegger van de zoogenaamde St.-Nicolaas vrolijkheid in 1782.³⁹

- Verder is Anthonij Temminck genoemd als correspondent van zijn neef, de courantier Pierre Gosse jr., uitgever van de 's-Gravenhaagse Courant.⁴⁰

Als jongedochter legde Gerarda Alida van der Linden, wonende aan het Noordeinde in Den Haag, in 1747 haar geloofsbelijdenis af bij de Nederduitse Gemeente in Den Haag. Reeds eerder deed in 1742 ene Geertrui Elisabeth van der Linden haar belijdenis; zij woonde eveneens aan het Noordeinde, aan de westzijde.⁴¹ Aangenomen is dat zij zusters van elkaar zijn.

Bij het huwelijk in 1742 van Geertrui Elisabeth van der Linden met Leonardus van der Elburgh wordt vermeld dat zij afkomstig is van Nimwegen; aangenomen wordt dat ook Gerarda Alida van der Linden uit Nijmegen afkomstig is.

In 1796 wordt Gerarda Alida van der Linden, vrouw van Temminck wonende aan de Bockhorststraat, op attestatie van Breda weer ingeschreven als lidmaat.⁴²

Uit het huwelijk van Anthony Temminck en Gerarda Alida van der Linden:

1. Jacoba Temminck, gedoopt Den Haag 29 augustus 1751 (Groote Kerk), begraven Den Haag 4 december 1751 (4e klasse, 3 gulden).
2. Leonardus Temminck, gedoopt Den Haag 7 september 1753, volgt IV.
3. Diderik Temminck, gedoopt Den Haag 18 januari 1756 (Groote Kerk, getuige Elisabeth Temminck, weduwe van Pieter Gosse), begraven Den Haag 12 maart 1756 (3e klasse, 6 gulden, overleden aan de stuipen).
4. Anthonia Gerarda Temminck, gedoopt Den Haag 6 februari 1757 (Groote Kerk), begraven Den Haag 12 april 1757 (3e klasse, 6 gulden, overleden aan de stuipen).
5. Anthony Gerardus Temminck, gedoopt Den Haag 19 februari 1758 (Groote Kerk), begraven Den Haag 16 maart 1758 (3e klasse, 6 gulden, overleden aan de stuipen).
6. Anthony Gerardus Temminck, gedoopt Den Haag 14 februari 1759 (Groote Kerk), klerk ter secretarie van Hunne Hoogmogende Edeleachtbaren in Indië;⁴³ trouwt Batavia (Ned. Indië) 15 december 1791 met Sophia Theresia Elisabeth de Wijs (van Timor),⁴⁴ weduwe van Wessel de Meijer.

Anthonij Gerardus Temminck liet op 4 september 1788 te Rotterdam een schuldbekentenis opstellen waarin vastgelegd werd dat hij 545 gulden en 8 stuivers schuldig was aan mons. Caspar Beet, terzake van

“geleverde plunje, genoten kost en drank en contante penning”. Hij wordt genoemd als “meerderjarige jongeman, zijnde bescheiden [aangewezen] als Commandeur op het Oost-Indische compagnies schip Teijlingen, in dienste van de Ed. Heeren Bewindhebbers van de Oost-Indische Compagnie ter kamere Rotterdam onder capitein Carel Frederik Schaak gestedineerd naar Batavia”.⁴⁵

Het schip Teilingen vertrok op 16 september 1788 van de rede van Goeree en kwam op 12 mei 1789 te Batavia aan.⁴⁶ Aan boord waren bij vertrek 116 soldaten, waarvan er 89 te Batavia aankwamen.⁴⁷ De soldaten gingen naar Azië om daar de Nederlandse vestigingen te bewaken en te verdedigen en voor hen gold de reis slechts als overtocht. Als commandeur van de soldaten moest Anthonij Gerardus Temminck er voor zorgdragen dat ten allen tijden één soldaat voor de kajuit en één voor de constapels-kamer op wacht stond. De soldaten werden verder ingezet als er tijdens de reis op zee gevaar dreigde. Het scheepsvolk at in groepen (“bakken”) van zeven man uit één schotel. Anthonij Gerardus Temminck had als commandeur van de soldaten kajuits-tractement (een kamertje in de hut) en hij at aan de bak van de bottelier.⁴⁸

Sophia Theresia Elisabeth de Wijs en haar eerste echtgenoot Wessel de Mijer hadden eerder op 25 mei 1785 bij notaris Johannes Greving te Batavia een dochter van de inlandse vrouw Saroenie geadopteerd, die de naam Carolina Elisabeth Meijer kreeg.⁴⁹

7. Diederik Temminck, gedoopt Den Haag 6 april 1760 (Grote Kerk), begraven Den Haag 6 juni 1760 (3e klasse, 6 gulden, overleden aan de stuipen).
8. Margarite Elisabeth Temminck, geboren Den Haag 24 mei 1763 (gedoopt 26 mei in de Waalse Kerk, getuigen Pierre Gosse junior en Margurite Gosse geb. Kolb, zijn vrouw), begraven Den Haag 8 augustus 1764 (2e klasse, 15 gulden, overleden aan de tanden).

IV. Leonardus Temminck (zoon van III), gedoopt Den Haag 7 september 1753 (Kloosterkerk, getuigen Leonardus van der Elburgh en Geertrui Elisabeth van der Linden, allen lidmaten), directeur van de Haagse Tekenaakademie, bestuurslid van het kunstgenootschap Pictura, miniatuurschilder⁵⁰ (bij overlijden “Konstschilder”), overleden Amsterdam 4 april 1813; trouwt Den Haag 3 augustus 1777 (Hoog Duitse kerk, de bruid is luthers) met Dorothea Frederica Asmans, gedoopt (luthers) Den Haag 4 november 1759, overleden Den Haag 28 mei 1811 (als gevolg van uitteering), dochter van Coenraad Asmans en Johanna Regina Staak.

Leonardus Temminck, wonende aan de Juffrouw Idastraat in Den Haag, had in 1772 zijn geloofsbelijdenis afgelegd.⁵¹

Leonardus Temminck was in 1769 leerling van Benjamin Bolomey, die in 1767 gehuwd was met een dochter van Pierre Gosse jr. en in de confrerie van Pictura te Den Haag was opgenomen. Leonardus Temminck werd in 1785 lid van de Haagse *Confrérie* en in 1792 hoofdmans van deze soci-

eteit. Vijf miniatuurportretten van zijn hand werden (voor de verbouwing) in het Rijksmuseum te Amsterdam op de afdeling 18e en 19e eeuwse schilderkunst geëxposeerd.⁵² Hij overleed te Amsterdam, Reguliersgracht no. 47, ten huize van zijn schoonzoon Bernard Anthoine Fallée, die een overlijdensbericht plaatste. Twee Sergeanten van Politie deden aangifte van het overlijden.

Uit het huwelijk van Leonardus Temminck en Dorothea Frederica Asmans:

1. Anthonia Justina Temminck, gedoopt Den Haag 25 april 1778 (Grote Kerk), toneelspeelster en zangeres, overleden Den Haag 25 mei 1849; trouwt Den Haag 23 augustus 1801 (stadhuis) met Bernard Anthoine Fallée, gedoopt. (rooms-katholiek) Gouda 27 september 1773 (RK-statie van de Minderbroeders aan de Gouwe; getuigen Jurian Rengers en Joanna Vermeij), toneelspeeler, later directeur van politie, overleden Den Haag 19 december 1847, zoon van Theodorus Fallée en Joanne Ruigers. Bernard Anton Fallée was vrijmetselaar en ook aangesloten bij de Haagse patriottenloge *Les Vrais Bataves*. Hij en zijn echtgenote Antoinette Temminck debuteerden in 1802 in de Amsterdamse schouwburg en zijn daarna een tijdlang verbonden geweest aan de Nederlandse schouwburg in Rotterdam. In 1805 stichtte hij een reizend gezelschap, dat in 1808 nog bestond. Uit de periode tussen 1803 en 1828 zijn van hem bewerkingen bekend van een aantal Franse en Duitse toneelstukken.⁵³ Tijdens de inlijving van Nederland bij Frankrijk was Bernard Anton Fallée Commissaris bij Justitie en Politie en werkte als politie-informant binnen de toneelwereld. Later kwam hij in opspraak wegens vermeende betrokkenheid bij een samenzwering tegen het Franse bestuur in februari 1813. Bernard Anton Fallée werd in hechtenis genomen maar weer vrijgelaten, terwijl twee andere verdachten werden geëxecuteerd. Kort daarop heeft hij in een openbare brief tegenover zijn landgenoten verantwoording afgelegd.⁵⁴ Na het einde van de Franse overheersing in november 1813 behield hij zijn functies en loste hij als secretaris van de Amsterdamse directeur van politie vele gevoelige kwesties voor het Oranjestraat op.⁵⁵

Louis Moritz schilderde omstreeks 1813 een groot en verrassend dubbelportret van het echtpaar: “Portret van B.A. Fallée en A. Fallée-Temminck”.⁵⁶ Helaas kon niet achterhaald worden waar dit schilderij verblijft (juli 2008).

In een notariële akte van 19 juli 1820 uit Rotterdam betreffende de opheffing van een hypotheek ten laste van Bernard Anton Fallée wordt hij genoemd als secretaris bij de directie van Politie te Amsterdam en wonende op de Prinsengracht bij de Spiegelgracht.⁵⁷

In de volkstelling van 1840 is in Den Haag aangegeven dat Bernardus Anton Fallée en zijn vrouw Anthonia Justina Temminck woonden aan de Beestenmarkt 216d.

Hun nicht Antonia Justina Temminck, een dochter van haar broer Hendrik Christiaan Temminck, oud 31 jaar, woonde bij hen in.⁵⁸ In het bevolkingsregister over de periode 1837-1850 is opgenomen dat het echtpaar op 22 mei 1840 uit 's-Hertogenbosch was overgekomen en is bij Bernardus Anton Fallée vermeld dat hij gepensioneerd directeur van Politie was.⁵⁹

2. Johanna Gerarda Temminck, gedoopt Den Haag 29 december 1779 (Grote Kerk), overleden Den Haag 8 oktober 1851;

trouwt Den Haag 10 april 1808 (stadhuis) met Pieter Jacobus Schouten, gedoopt Den Haag 13 juli 1777 (Grote Kerk; extract verstrekt 30 mei 1795), toneelspeler, overleden Den Haag 12 maart 1864, zoon van Pieter Jacobus Schouten en Jannetje van Rou.

Als jongeman had Pieter Jacobus Schouten, wonende Westeinde in Den Haag, in 1777 zijn belijdenis gedaan.⁶⁰ In de volkstelling van 1830 van Den Haag wordt Pieter Jacobus genoemd als Pieter Jacobus Schouten van Rou, geboren te Amsterdam (sic) oud 50 jaar, toneelspeler. Hij en zijn vrouw Johanna Gerarda Temminck woonden met hun dochter Maria (geboren te Amsterdam, oud 15 jaar) aan het Smitswater 148. Bij de volkstelling van 1840 woonden zij aan de Nieuwe Uitleg 111.⁶¹ In de bevolkingsadministratie van Den Haag is zijn familienaam meerdere malen als Schouten van Rou opgenomen.

Pieter Jacobus Schouten was steracteur van de Haagse Schouwburg en werd als vertolker van heldenrollen genoemd. Bij zijn afscheid in 1849 had hij meer dan veertig jaar op het toneel gestaan.⁶² Als persoon werd echter minder vleiend over hem gesproken, hij zou altijd zonder geld zijn en hij stak diep in de schulden; in de omgang gebruikte hij steeds zijn acteursstem en gebaren.⁶³

3. Leonardus Temminck, gedoopt Den Haag 3 oktober 1781, volgt Va.
4. Hendrik Christiaan Temminck, gedoopt Den Haag 24 augustus 1783, volgt Vb.

Va. Leonardus Temminck (zoon van IV), gedoopt Den Haag 3 oktober 1781 (Grote Kerk; extract verstrekt 1 oktober 1806), hoofdofficier Geneeskundige Dienst, directeur der Hospitalen te Rotterdam, ontvanger der Rijksbelastingen te IJsselstein, overleden Utrecht 9 februari 1859; trouwt (1) Wesel (D) 19 oktober 1806 met Eleonora Christina Dellwig, gedoopt (luthers) Nijmegen 23 augustus 1789, overleden IJsselstein 18 april 1831 na een kortstondige ziekte van acht dagen,⁶⁴ dochter van Johan Diederich Dellwig, schoolmeester bij de Evangelisch Lutherse Gemeente te Nijmegen en Anna Elisabeth Müller.

Op 3 augustus 1810 werd een lijst opgesteld met officieren en cadetten van de opleiding tot officier van gezondheid.

Hierop wordt van Leonardus Temminck aangegeven dat hij de graad van Garde Magasin et Dependier bezat.⁶⁵

Leonardus Temminck trouwt (2) IJsselstein 9 november 1831 met Victoire Aldegonde de Serière, geboren Dalhem (B) 31 maart 1786, jonkvrouwe, overleden Utrecht 22 mei

1863, weduwe van Hendrik Happ, dochter van Victor de Serière de la Forest et de la Tour, jonkheer, en Maria Madeleine Leignes.

Victor de Serière de la Forest was schepen bij het Hooge Hof van Dahlem, ontvanger te Naarden, kastelein van Woerden, baljuw van Beijerland en ontvanger te Houten. De familie de Serière wordt beschreven in het Nederlands Patriciaat (1910), in de Nederlandse Leeuw (1927) en in het Nederland's Adelboek, jaargangen 1951, 1979 en 1986.

In 1717 was dit geslacht in Frankrijk in hun oude (Franse) adel bevestigd. Victor de Serière de la Forest et de la Tour kwam omstreeks 1780 naar de Nederlanden en zijn zoon ds. Guillaume de Serière werd op 23 mei 1868 bij de Nederlandse adel ingelijfd.

Zijne Majesteit verleende aan de weduwe van L. Temminck, in leven Ontvanger der directe belastingen en accijnzen te IJsselstein, een pensioen van 229 gulden.⁶⁶

Uit het huwelijk van Leonardus Temminck en Eleonora Christina Dellwig:

1. Dorothea Frederika Temminck, gedoopt (luthers) Nijmegen 27 juni 1807 (getuige Dorothea Frederika Asmans, vrouw van Leonardus Temminck), overleden Nijmegen 23 juli 1807.

2. Johan Diderich Temminck, gedoopt (luthers) Zwolle 20 september 1810, officier van gezondheid, medicinae doctor, overleden Groot-Ammers 16 december 1850; trouwt Gorinchem 13 april 1842 met Geertrude Jeannette de Graaff, geboren Gorinchem 4 april 1804, overleden Gorinchem 24 maart 1877, dochter van Dirk de Graaff en Jannette Kruijswijk.

Johan Diderich Temminck werd op 6 oktober 1824 bij 's-Rijkshospitaal te Utrecht aangesteld als onbezoldigd kwekeling. Hij studeerde daar af op 11 december 1828 als officier van gezondheid 3e klasse. Hij werd bij de Landmacht aangesteld⁶⁷ en was in 1830 ingekwartierd in Schapenmarkt 134 te 's-Hertogenbosch.⁶⁸ In het mobiele leger was hij in 1831 betrokken bij de opstand in België, waarvoor hij op 5 april 1832 het Metalen Kruis verkreeg.⁶⁹ Op 27 juli 1832 werd hij overgeplaatst naar de ambulances van het leger te velde en op 13 november 1835 bevorderd tot officier 2e klasse.⁷⁰ Op 11 juli 1836 werd hij overgeplaatst naar het garnizoenshospitaal te Gorinchem.⁷¹

Geertrude Jeanette de Graaff werd op 3 april 1822 ingeschreven als lidmaat van de Waalse kerk te Gorinchem, maar werd per attest d.d. 16 augustus 1822 uitgeschreven.⁷² In 1828 werd zij komende van Geertruidenberg als lidmaat weer te Gorinchem ingeschreven, maar nu bij de Hervormde gemeente waarin de Waalse kerk inmiddels was opgegaan.⁷³

Op 1 november 1845 werd Johan Diderich Temminck komend vanuit Gorinchem te Groot-Ammers ingeschreven als geneeskundige, samen met zijn vrouw, zijn twee kinderen en zijn schoonmoeder Jannette Kruijswijk. Zijn dochter overleed daar een half jaar later op 6 mei

1846 en hijzelf op 16 december 1850.⁷⁴ Zijn vrouw Geertrude Jeanette de Graaff keerde op 17 april 1851 terug naar Gorinchem, samen met haar zoon Leonard Diderik Temminck en haar moeder Jannette Kruijswijk, die op 13 november 1857 overleed. Zij woonden in wijk B aan de Appeldijk 271 (later 299).⁷⁵ Op 2 januari 1862 staan zij en haar zoon ingeschreven op de Westwagenstraat C93. Als beroep is bij haar vermeld dat zij linnennaai-ster is; bij haar zoon is zonder datering Kampen aange-tekend.⁷⁶ Vanaf 16 november 1874 woonde Geertrude Jeanette de Graaff in het Oude Vrouwenhuis, Achter de Kerk wijk C nr. 520, waar zij in 1877 overleed.⁷⁷

In het huwelijk van Johan Diderich Temminck en Geertrude Jeannette de Graaff zijn een zoon en een dochter geboren, die echter geen nakomelingen hebben nage-laten.

3. Johan Jacob Temminck, geboren Rotterdam 6 maart 1812, ambtenaar der Rijksbelastingen, overleden Utrecht 6 maart 1886; trouwt (1) Houten 31 mei 1844 met Dirkje van Tammelen, geboren Soest 26 april 1824, overleden Houten 3 januari 1845 bij de geboorte van een levenloos kind, dochter van Jan van Tammelen en Jannigje Lafeber.

Johan Jacob Temminck trouwt (2) Bunschoten 13 sep-tember 1845 met Adriana Carolina Romviel, geboren Apeldoorn 14 september 1825, overleden Maartensdijk 20 maart 1898, dochter van Otto Romviel, officier van gezondheid, later dorpsheermeester te Bunschoten, en Adriana Carolina Berteaux.

In de bevolkingsregsters van de diverse gemeenten waarin Johan Jacob Temminck en zijn gezin heeft ge-woond, wordt hij van beroep als rijksambtenaar aange-uid, behalve in Utrecht. In de Utrechtse adresboeken van 1878 en 1879-1880 staat hij respectievelijk vermeld als ambtenaar Staats Spoor en als gepensioneerd ambtenaar.⁷⁸

Johan Jacob Temminck en zijn vrouw Adriana Caroli-na Romviel en hun gezin verhuisden regelmatig van standplaats: in 1850 woonden zij en hun zoon Leonar-dus in de Heerenstraat 224 in Neijenrode (thans ge-meente Breukelen), die zij op 13 mei 1852 verlieten om naar Kockengen te gaan.⁷⁹ Van hieruit vestigde zich het inmiddels uitgebreide gezin op 21 februari 1856 te Maarssen, vanwaar zij op 29 mei 1860 naar Amersfoort vertrokken.⁸⁰ In Amersfoort woonden zij in wijk D nr. 56; zij gingen op 30 april 1864 naar IJsselstein,⁸¹ waar zij aan de Kerkstraat nr. 228 gingen wonen.⁸² En komende van IJsselstein vestigden Johan Jacob Temminck en Adri-ana Carolina Romviel zich met hun gezin op 1 mei 1867 in Rhenen, Rijnstraat nr. 151. Op 29 september 1875 ver-huisden zij vandaar met hun vier jongste kinderen naar Utrecht.⁸³ Zij betrokken daar de woning aan de Bemuur-de Weerd nr. 85 in wijk M,⁸⁴ maar waren ook in Utrecht niet bepaald honkvast te noemen: achtereenvolgend verhuisden zij op 21 februari 1877 naar de Amsterdamse Straatweg 639 ook in wijk M; op 29 september 1879 naar

de Predikheerenkerkhof nr. 163 in wijk H,⁸⁵ op 3 maart 1881 binnen de wijk H naar de Lange Lauwerstraat 155⁸⁶ en op 22 februari 1884 naar de Vosstraat 12bis in wijk L, waar Johan Jacob Temminck in maart 1886 overleed. Na het overlijden van haar echtgenoot vertrok Adriana Carolina Romviel op 31 mei 1886 naar Elst bij Arnhem⁸⁷ waar ze bij haar dochter Elisabeth Stephanie Temminck introk. Op 23 augustus 1887 werd zij uitgeschreven naar de de Bilt,⁸⁸ waar zij enige maanden woonden bij de fa-milie Hardeman aan de Vianensteeg, wijk C nr. 52.⁸⁹ Als hoofdbewoonster werd Adriana Carolina Romviel op 2 mei 1888 ingeschreven in Maartensdijk waar zij woonde in wijk A nr. 115 (later nr. 59).⁹⁰

Uit het huwelijk van Johan Jacob Temminck en Adriana Carolina Romviel waren zeven dochters en zes zonen geboren, waaronder mijn grootvader Victor Temminck (1861-1930), die naar zijn stiefgrootvader Victor de Se-ri re was vernoemd. Mijn moeder Alida Temminck huw-de met Willem Jan Frederik Poolen; zij vernoemden mij op hun beurt naar haar vader.

- Vb. Hendrik Christiaan Temminck (zoon van IV), gedoopt Den Haag 24 augustus 1783 (Groote Kerk), miniatuurschilder, overleden Den Haag 11 oktober 1824; trouwt Den Haag 25 september 1803 (stadhuis) met Maria Hester Meijer, ge-doopt (luthers) Den Haag 11 december 1772 (Evangelisch Lutherse Kerk, getuigen Anna Maria Dijkman, huisvrouw van August Meijer, en Anna Hester Monbrun, haar grootmoeder van moederszijde), overleden Den Haag 2 december 1857, dochter van Heinrich August Meijer, commies van de con-voye, en Anna Elisabeth van Alphen.⁹¹

Volgens de volkstelling van 1830 woonde Maria Hester Meijer met haar vier dochters in de Molestraat nr. 136⁹² en volgens de telling van 1840 in de Herderinnestraat nr. 446, samen met haar dochters Christina Eleonora (sic) en Hen-ri tta Christina Temminck, de laatste van beroep schild-eres.⁹³ In de periode van 1845 tot aan haar overlijden in 1857 woonde Maria Hester Meijer (geboren 6 december 1772 in Schenkenschans, een voormalige Nederlandse fortificatie nabij Kleef in Duitsland) tot aan haar overlijden in 1857 aan de Brouwersgracht nr. 169, samen met haar dochter Ele-onora Christina,⁹⁴ die daarna bij haar zuster Antonia Justina Temminck introk.

Uit het huwelijk van Hendrik Christiaan Temminck en Maria Hester Meijer:

1. Leonardus Frederik Temminck, gedoopt Den Haag 14 november 1803 (Groote Kerk, getuige Leonardus Tem-minck), controleur dir. belastingen en van het kadaster in de provincie Zuid-Holland, overleden Rotterdam 16 april 1861; trouwt (1) Rotterdam 13 januari 1830 met Jacoba Celia Valkenier, geboren Amsterdam in 1799, overleden Rotterdam 3 juni 1831 (oud 32 jaar, 9 maanden en 9 da-gen, overleden in het kraambed), dochter van Gabriel Valkenier en Wilhelmina de Wilde.

In 1822 had Leonardus Frederik Temminck, wonende aan de Nieuwe Molstraat in Den Haag, zijn belijdenis des

geloofs afgelegd.⁹⁵ Hij vestigde zich in 1826 te Rotterdam als controleur der directe belastingen en van het kadaster in de provincie Zuid-Holland; hij was in 1839 ook brandmeester in wijk 8.⁹⁶ Hij fungeerde verder als secretaris van het Rotterdamsche schilderkundig genootschap *Hierdoor tot Hooger*.

Leonardus Frederik Temminck vervaardigde twee plattegronden, een van de stad Rotterdam en hare omstreken en een van de stad alleen. Deze werden gegraveerd door D. Veelwaard en Zonen en in 1839 te Rotterdam uitgegeven, de eerste bij van der Meer en Verbruggen, de twee-

Hendrik Christiaan Temminck (zelfportret)

de ter Kunstplaatdrukkerij van de wed. Koning en Brugman. Deze beide plattegronden werden in 1907 vanwege het Gemeentebestuur van Rotterdam gereproduceerd door Cornelis Immig en Zoon te Rotterdam en opnieuw uitgegeven.⁹⁷

Leonardus Temminck en Jacoba Celia Valkenier kregen twee dochters die kort na hun geboorte overleden.

Leonardus Frederik Temminck trouwt (2) Rotterdam 18 mei 1836 met Johanna Wilhelmina Ruijchaver, geboren Rotterdam 3 mei 1802, overleden Rotterdam 11 maart 1873, dochter van Jan Ruijchaver en Anthonetta Maarschalk.

2. Anna Henrietta Elizabeth Temminck, geboren Den Haag 4 december 1805 (gedoopt 15 december 1805 in de Groote Kerk), overleden Den Haag 10 april 1888; trouwt Den Haag 10 april 1839 met Adriaan Willem Cornelis Domis, geboren Delft 12 juli 1810 (gedoopt 2 augustus 1810, getuigen Adriaan Domis en Henrieka Wilhelmina Johanna Gersinet), adjunct-commies bij het departement van Marine, overleden Den Haag 24 december 1878, weduwnaar van Elisabeth Maria Badoux, zoon van Nicolaas Hendrik Domis, eerste luitenant-ter-zee, en Johanna Adriana Caterina van Bijland.⁹⁸

In 1824 had Anna Henriëtta Elizabeth Temminck, wonende aan de Nieuwe Molstraat in Den Haag, haar belijdenis afgelegd.⁹⁹

3. Antonia Justina Temminck, geboren Den Haag 5 april 1808 (gedoopt 13 april in de Groote Kerk, getuige Antonia Justina Temminck), overleden Den Haag 19 januari 1888.

In de volkstelling van Den Haag van 1840 is vermeld dat Antonia Justina Temminck als 31-jarige en ongehuwd woonde aan de Beestenmarkt 216d, bij haar tante Anthonia Justina Temminck die gehuwd was met Bernard Anthoine Fallée.¹⁰⁰ Op 26 juli 1851 keerde zij in Den Haag terug vanuit Zutphen en werd zij ingeschreven als gouvernante, wonende in wijk B, Westeinde 294.¹⁰¹

In 1873 woonde Antonia Justina Temminck als hoofdbewoonster in de Korte Hoogstraat 16b in den Haag, samen met haar jongere zuster Eleonora Christina Temminck, die na het overlijden van hun moeder in 1857 bij haar kwam inwonen.¹⁰² Na 1880 verhuisde Antonia Justina Temminck naar de Transvaalstraat 322 waar zij in 1888 overleed.¹⁰³

4. Hendrik Temminck, geboren Den Haag 4 oktober 1809 als Hendrik Robertie, onecht kind van Hendrik Temminck en Johanna Robertie, geboren in de Franje (Pastoorswarande), Wijk C nr.382, (gedoopt 17 oktober 1809, getuigen Geertje de Gans en Johanna van Putte, beiden lidmaten), begraven Den Haag 7 september 1810 ("7 herfstmaand 1810 - Noorderkerkhof, oud 10 maanden 5 dagen, overl. aan de ziekte van 't zuur, wonende Pastoorswarande C384, bewindhebbende: huisvrouw H. Temminck").
5. Eleonora Christina Temminck, geboren Den Haag 4 mei 1811 (gedoopt 8 mei, Groote Kerk, getuige Eleonora Christina Temminck geb. Delwig, wonende alhier wijk 16 nummer 127), overleden Den Haag 7 september 1873.

Fruitverkoopster (schilderij van Henriëtta Temminck)

Tot het overlijden in 1857 van haar moeder Maria Hester Meijer woonde Eleanora Christina Temminck met haar samen. Daarna trok zij in bij haar oudere zuster Antonia Justina Temminck in de Korte Hoogstraat 16b, waar zij ook overleed.¹⁰⁴

6. Henriëtta Christina Temminck, geboren Den Haag 1 oktober 1813, kunstschilderes (woonde en werkte in Den Haag), overleden Den Haag 4 februari 1886; trouwt Den Haag 1 mei 1844 met Cornelis Leonardus Winkelaar, geboren Den Haag 6 januari 1818, commies bij het departement van Marine, overleden Den Haag 2 december 1865, zoon van Pieter Winkelaar, commies, en Grietje van Ab-

shove. Als huwelijksgetuigen traden op: Leonardus Frederik Temminck, controleur bij het kadaster en ind. belastingen, 40 j.; Adrianus Willem Cornelis Domis, adjunct commies, 34 j.; Hendrik Adriaan Wiercx, commies, 50 j. en Alexander Cesar August Valois, kunstschilder, 31 j.

- Henriëtta Chr. Temminck was leerlinge van L.H. de Fontenay; zij schilderde figuurstukken en genretaferelen. In 1845 werd zij lid van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen te Amsterdam. Haar schilderij de Fruitverkoopster is te vinden in het Rijksmuseum te Amsterdam.¹⁰⁵
7. Johannes Hendrik August Temminck, geboren Den Haag 12 april 1816, overleden Den Haag 8 juli 1816.

Gebruikte afkortingen:

Bev.Reg.	- bevolkingsregister
CBG	- Centraal Bureau Genealogie Den Haag
GAR	- Gemeentearchief Rotterdam
HGA	- Haags Gemeentearchief
HUA	- Het Utrechts Archief
inv.nr.	- inventarisnummer
Kon.Bibl.	- Koninklijke Bibliotheek Den Haag
NA	- Nationaal Archief Den Haag
ONA	- Oud Notarieel Archief
SAB	- Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek Deventer

Noten

- 1 www.meertens.knaw.nl.
- 2 Dr. J. van der Schaar, *Woordenboek van voornamen*. Uitgeverij Het Spectrum Utrecht/Antwerpen, 12e druk 1981.
- 3 R.A. Ebeling, 'Proeve van een familienamengeographie van Oostnederland en aangrenzende gebieden', in: *Zijn akker is de taal*, Den Haag 1970, p. 119.
- 4 Zie onder andere ook www.verwandt.de, verwijzing naar Karte zum Namen.
- 5 Johan Winkler, *De Nederlandsche geslachtsnamen in oorsprong, geschiedenis en beteekenis*. Uitgever H.D. Tjeenk Willink Haarlem, 2e druk 1885, blz. 39.
- 6 Bernhard Feldmann, *Die Höfe des Münsterlandes und ihre grundherlichen Verhältnisse*. Uitgave van de Westfälische Gesellschaft für Genealogie und Familienforschung, Band 25 van de serie Beiträge zur Westfälischen Familienforschung 1995 (www.genealogy.net/vereine/wggf/PDF/000titel.pdf).
- 7 In de oostelijke Nederlanden werden ook overboerschappen gesproken. In de *Nederlands Leeuw* jrg. 1972 kol. 218/219 worden de buurschap Merste en de buurschap Wennewick genoemd. Het "Verklarend handwoordenboek der Nederlandse taal" van M.J. Koenen en J. Endepols, 25e druk 1960 vermeldt bij het lemma Buurschap: eertijds zekere plaatselijke organisatie van landelijke bevolking, veelal onder leiding van eigenerfden of pachters.
- 8 Werner König, *dtv-Atlas zur deutschen Sprache*. Uitgever Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co, München 1978, blz. 129 2e kolom.
- 9 R.A. Ebeling, 'Proeve van een familienamengeographie van Oostnederland en aangrenzende gebieden', in: *Zijn akker is de taal*, Den Haag 1970, p. 119.
- 10 P.J. Blok en A.A. Beekman, *Geschiedkundige Atlas van Nederland*, deel Begin-1561, kaart 8, bladen 1-2: De Zeventien Provinciën in 1555. Uitgever Martinus Nijhof, 's-Gravenhage 1913-1932.
- 11 Bosatlas van Nederland, uitgave 2007 bldn. 45 en 46.
- 12 Temmingh - Weener, Temminck - Amsterdam, Temminck - Neede, Temminck - Mijdrecht en Temminck/Temming - Bocholt.
- 13 Betuwse Genealogische bijdragen in stukken en brokken. Uitgave Nederlandse Genealogische Vereniging, afd. Betuwe, deel I - 1990: D.G.A. Temminck, De voorouders en verwanten van de Betuwse familie Temminck, blz. 78.
- 14 Auteurs Dik Temminck, Frans Temminck en Ton Temminck, met dank aan E.F.C.J. Temminck.
- 15 Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek Deventer (SAB), Archief Stad Deventer, inv.nrs. 156 a (1420-1540) en 156 b (1540-1576): Verpachtingen der Accijnsen, landereijen, enz. Register van de nieuwe Burgers, respectievelijk de bladen 325v en 22. Met dank aan de heer M. Prudon te Deventer voor het nazoeken van deze en in de volgende noten vermelde bronnen, aanwezig in de SAB. (augustus 2010).
- 16 SAB, Archief Stad Deventer, inv. nr. 55s: Renuntiatiën (1549-1559), blad 147.
- 17 SAB, Archief Stad Deventer, inv.nr. 156 a (1420-1540). Zie ook: Betuwse Genealogische bijdragen in stukken

- en brokken. Uitgave Nederlandse Genealogische Vereniging, afd. Betuwe, deel I, 1990: D.G.A. Temminck, De voorouders en verwanten van de Betuwse familie Temminck, blz. 79.
- 17 In zijn artikel "De oudste generaties van het geslacht Temminck" in de *Nederlandse Leeuw* jrg. 1922, kolom 370 vermeldt L. Calkoen in gelijke bewoording ook Thonis Temminck als stamvader, eveneens zonder bronvermelding (vermoedelijk ontleend aan D.G. van Epen).
- 18 Historisch Archief Overijssel Zwolle: de DTB-boeken en andere bronnen van Almelo beginnen omstreeks 1700. Historisch Archief Almelo kon eveneens geen aanvullende informatie verstrekken.
- 19 HGA, ondertrouwenregister Den Haag 24-12-1679. Het is niet bekend om welke commandant het gaat als lid uit het geslacht Schimmelpenninck van Oyen, afkomstig uit het kwartier van Zutphen.
- 20 HGA, ONA-inv.nr. 1587 fol. 303.
- 21 Een gebied dat in de loop van de geschiedenis opgesplitst en toegevoegd is aan de Baltische landen Litouwen, Letland en Estland.
- 22 Zie ook www.milwiki.nl: Lezing H.J. Wolters, 1992, hoofdstuk Staatse Leger, paragraaf De Soldaten.
- 23 *Nederland's Adelsboek*, uitgave 2006-2007, blz. 349 ev.: Genealogie Schimmelpenninck van Oye.
- 24 Willem Bevoort, De onderofficier in het Nederlandse leger 1568-2001. Uitgave Sdu, Den Haag 2001, blz. 15.
- 25 HGA, ONA-inv.nr. 1075 fol. 207.
- 26 HGA, ONA-inv.nr. 1587 fol. 303.
- 27 Arie Rens: Het regiment huzaren Prins Alexander. De geschiedenis van het "Hofregiment" 1672-1994. Uitgave: Management Press Amsterdam 1994, blz. 27-48.
- 28 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 29 Kon.Bibl. - www.kb.nl, zoekterm 's-Gravenhaagse Courant: resultaten, sub annotatie.
- 30 Gegevens zijn ontleend aan Kossman op www.kb.nl/galerie/nietdenhaag/gosse.html: "De boekhandel te 's-Gravenhage tot het eind van de 18e eeuw" 's
- 31 Gravenhage, 1937, p. 144-158, en idem, "Haagsche uitgevers van de zeventiende en achttiende eeuw. III. Pierre Gosse Senior" in "Het Boek 23" (1935-1936), pagina 223-241.
- 32 Kossman (1937), pagina 146.
- 32 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 33 HGA, Ondertrouwenregister Den Haag.
- 34 HGA, ONA-inv.nr. 1640, bld. 899/903.
- 35 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 36 www.milwiki.nl/dutchregiments, code IR693b.
- 37 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 38 NA Toeg.nr. 2.01.01.01 - archief Wetgevende Colleges, inv.nr. 497 - Commissie tot de ambten, ingevolge decreet van 15 maart 1796, akte nr. 4.
- 39 Een dank-adres aan prins Willem V van Oranje, op St. Nicolaas 1782 georganiseerd door een paar Haagse schutter-officieren en Oranjegezinden van mindere positie, na diens sabotage van een aantal besluiten van de Staten-Generaal. Het adres leidde bij de Oranje-gezinde "volksklasse" tot baldadigheid. De prins was alles behalve gelukkig met deze acties en deed het daarna in de Statenvergadering af als "onschuldige vrolijkheid" (P. Geyl, *Geschiedenis van de Nederlandse Stam*. Herzien uitgave in 3 delen, Wereldbibliotheek N.V. Amsterdam/Antwerpen 1948-1959, boek X, pag. 143 en 150.)
- 40 Kon.Bibl. Nazoekingen in de 's-Gravenhaagse Courant (periode 1770-1795) leverde geen vermeldingen op van de correspondenten die aan deze courant waren verbonden.
- 41 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 42 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824. In het stadsarchief van Breda is geen aanvullende informatie gevonden.
- 43 Verslag Flevohof blz. 22.

- 44 Verslag Flevohof blz. 22.
- 45 GAR, ONA toegangsnr. 314, inv.nr. 3598-bld. 425.
- 46 www.vocsite.nl/schepen.
- 47 www.inghist.nl/Onderzoek/Projecten/DAS/detailVoyage/95656: Details van reis 4618.1 van Goeree naar Batavia.
- 48 www.vocsite.nl/geschiedenis/functies.html
- 49 CBG archiefnummer: VIBDN012018.
- 50 A. Staring: Leonard Temminck, een Haags portret-miniaturist. Jaarboek Die Haghe jrg. 1924, pag. 254-257.
- 51 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 52 Afbeeldingen van deze miniatures zijn te vinden op www.geheugenvannederland.nl met de zoekopdracht 'Temminck, Leonardus'.
- 53 P.C. Molhuysen en P.J. Blok, Nieuw Nederlandsch Biografisch woordenboek, deel 3 pag. 395. Uitgever A.W. Sijthoff Leiden 1914.
- Joh. M. Coffeng: Lexicon van Nederlandse Tonelisten, uitgave Polak & van Gennep, Amsterdam 1965. Lemma: Failee, Bernard Antoine.
- 54 B. A. Fallée, Mijne verantwoording aan het Volk van Nederland wegens de zoo veel gerucht gemaakt hebbende, zoogenaamde zamenzwering in febr. 1813, voorgevallen binnen Amsterdam (Amsterdam 1813).
- 55 Mattheijs Lok, Windvanen, Napoleontische bestuurders in de Nederlandse en Franse restauratie (1813-1820), blz. 201 en 202. Uitgeverij Bert Bakker Amsterdam 2009.
- 56 J.J. Kloek en WW. Mijnhardt, 1800. Blauwdrukken voor een samenleving. Sdu Uitgevers, Den Haag 2001, blz. 409.
- 57 GAR, Oud-Notarieel Archief toegangsnr. 314, inv.nr. 247 blad.nr. 82.
- 58 HGA, Volkstelling Den Haag van 1840: wijk U nr. 216d bld 60.
- 59 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1837-1850, wijk F nr. 262. In het stadsarchief van 's-Hertogenbosch is geen aanvullende informatie gevonden.
- 60 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 61 HGA, Volkstelling Den Haag respectievelijk van 1830: wijk I nr. 148 bld. 48, en van 1840: wijk I nr. 111 bld. 38.
- 62 Joh. M. Coffeng: Lexicon van Nederlandse Tonelisten, uitgave Polak & van Gennep, Amsterdam 1965. Lemma: Schouten, Pieter Jacobus.
- 63 Alexander ver Huell: Het dagboek van Alexander ver Huell 1860-1865, 6 januari 1863 pag. 68.
- 64 CBG - familieadvertentie.
- 65 NA, toeg.nr. 2.01.18 - inv.nr. 135, bld. 9. Vermoedelijk opgesteld bij de inventarisatie van de legermacht na de inlijving door Frankrijk van het Koninkrijk Holland in 1810.
- 66 Algemeen Handelsblad van donderdag 24 november 1859, pag. 2 middenkolom onder.
- 67 NA, Toeg.nr. 2.13.62.11, inv.nr. 234 bld. 6 en toeg.nr. 2.13.62.1, inv.nr. 235 bld. 6.
- 68 Stadsarchief 's-Hertogenbosch, Bev. Reg. 1830, militairen blz. 60.
- 69 NA, Toeg.nr. 2.13.06, inv.nr. 266 bld. 4 en inv.nr. 371 bld. 35.
- 70 NA, Toeg.nr. 2.13.06, inv.nr. 236, bld. 81 en 101.
- 71 NA, Toeg.nr. 2.13.06, inv.nr. 371, bld. 35.
- 72 Regionaal archief Gorinchem, Lidmatenregister Waalse kerk 1686-1825.
- 73 Regionaal archief Gorinchem, Lidmatenregister Hervormde Gemeente 1785-1840.
- 74 Regionaal archief Dordrecht, Bev. Reg. Groot-Ammers, toegangsnummer 789, inv.nr. 28 blad 83.
- 75 Regionaal archief Gorinchem, Bev. Reg. Gorinchem 1850-1862, deel 2 blad 236.
- 76 Regionaal archief Gorinchem, Bev. Reg. Gorinchem 1862-1889, alfabetisch geordend.
- 77 Regionaal archief Gorinchem, Bev. Reg. Gorinchem 1862-1889, instellingblad 14.
- 78 HUA, adresboek Utrecht 1878 en 1879-1880.
- 79 HUA, Bev.Reg. Breukelen-Nijenrode periode 1850-1860, deel 1 blad 234.
- 80 HUA, Bev.Reg. Maarssen periode 1850-1860 deel I blad 90.
- 81 HUA, Bev.Reg. Amersfoort periode 1862-1914 deel T.
- 82 HUA, Bev.Reg. IJsselstein periode 1860-1880 boek 2 blad 292a.
- 83 HUA, Bev.Reg. Rhenen 1862-1889, wijk A blad 630.
- 84 HUA, Bev.Reg. Utrecht 1870-1879, wijk M blad 1830.
- 85 HUA, Bev.Reg. Utrecht 1870-1879, wijk M blad 1572.
- 86 HUA, Bev.Reg. Utrecht 1880-1889, wijk H blad 274.
- 87 HUA, Bev.Reg. Utrecht 1880-1889, wijk L blad 2204.
- 88 Gelders Archief, Bev.Reg. Elst, inv.nr. 517 blad 47.
- 89 Regionaal Historisch Centrum te Breukelen, Bev.Reg. De Bilt periode 1880-1890 deel 8 blad 238.
- 90 HUA, Bev.Reg. Maartensdijk-Dorp 1880-1900, deel 1 blad 267. Helaas zijn er geen overzichten bewaard gebleven van de omzetting naar de huidige straatnaamgevingen met huisnummeringen.
- 91 Algemeen Nederlandsch Familieblad jrg. 1888 blz. 129.
- 92 HGA, Volkstelling Den Haag van 1830: wijk E nr. 136 bld 42.
- 93 HGA, Volkstelling Den Haag van 1840: wijk V nr. 446 bld 107.
- 94 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1845-1848, wijk V nr. 169 en periode 1850-1861, deel 52 blad 275.
- 95 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 96 Algemeen Nederlandsch Familieblad jrg. 1884, blz. 3.
- 97 Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam: Plattegronden van Rotterdam uit de XVIde en XIXde eeuw.
- 98 De Indische Navorscher jrg. 2001 blz. 104; D. van Duin: Domis-De Senerpont Domis. Gegevens omtrent het huwelijk van Adriaan Willem Cornelis Domis en Anna Henriette Elisabeth Temminck op blz. 108.
- 99 HGA, Index lidmatenboek Nederlands hervormde gemeente Den Haag 1699-1824.
- 100 HGA, Volkstelling Den Haag van 1840: wijk U nr. 216d bld 60.
- 101 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1850-1861, deel 5 blad 80. In het Regionaal Archief Zutphen is geen aanvullende informatie gevonden.
- 102 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1861-1879, deel 57 blad 80.
- 103 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1880-1895, deel 98 blad 246.
- 104 HGA, Bev.Reg. Den Haag, periode 1861-1879, deel 57 blad 80.
- 105 Zie ook www.geheugenvannederland.nl met de zoekopdracht 'Temminck, Henriëtte Christina'.